اقتصاد ایران
کلاس‌های اقتصاد سیاسی علوی‌تبار ۱۲

بورس
مخالفت با ادغام بورس‌های کالایی ۱۳

اقتصاد جهان
ژاپنی‌ها در حال خداحافظی با صفر ۱۴

اقتصاد جهان
مورداک سهامداران را خشمگین کرد ۱۴

رئیس سازمان امور اراضی در گفت‌وگو با شرق اعلام کرد

تغییر کاربری اراضی کشاورزی محصول ضعف قانون است

لیلا لطفی: «صدور سند مالکیت اراضی کشاورزی، تعیین تکلیف نهایی و تثبیت مالکیت دولت به عرصه‌های منابع دولتی، توسعه باغ‌ها در اراضی شیب‌دار و توسعه زراعت چوب» برنامه‌های سازمان امور اراضی در قانون برنامه چهارم است. اکنون در سال دوم برنامه آنچه دیده می‌شود ناکامی سازمان امور اراضی در اجرای این برنامه‌ها است. سال گذشته ۲۰ درصد از اهداف توسعه زراعت چوب و توسعه باغ‌ها تحقق یافته است. هیچ سند مالکیتی صادر نشد. «تعیین تکلیف مالکیت دولت بر عرصه‌های منابع دولتی» نیز پیشرفت قابل توجهی نداشت. اما سازمان در اجرای امور جاری بدین‌گونه عمل کرده است «اجرای قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغی» و «تعیین تکلیف امور باقی مانده از قوانین سابق همچون اصلاحات اراضی، کشت موقت و اراضی بایر» از سوی سازمان به کندی پیش رفته است.

برای اطلاع از علل ناموفق بودن سازمان به دفتر سازمان امور اراضی در خیابان فلسطین رفتیم و با علی اورنگی رئیس جدید سازمان گفت‌وگو کردیم. اورنگی از مدیران جهادی وزارتخانه است که از زمستان سال۱۳۸۴ به ریاست سازمان درآمده است. او پیش از اینکه وارد سازمان امور اراضی شود، مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان داراب فارس، ریاست جهاد کشاورزی استان چهارمحال و بختیاری، بوشهر و معاونت سازمان جنگل‌ها را به عهده داشته است. اورنگی در گفت‌وگو با شرق دلایل ناکامی سازمان در اجرای برنامه‌های پیش‌بینی شده را در نبود منابع مالی مورد نیاز، تجهیزات کافی، قوانین اصلاح نشده و شرایط نامساعد آب و هوایی می‌بیند. به اعتقاد او در سال جاری نیز نبود الزاماتی چون «منابع مالی و تجهیزات مورد نیاز و قوانین اصلاح شده» اجرای برنامه‌های سال دوم را تحت‌تاثیر قرار خواهد داد.

■ ۷۰۰ هزار هکتار از تعهدات معوق خواهد ماند

در سال جاری برای اجرای مجموع وظایف سازمان ۴ میلیارد تومان اعتبار جاری در اختیار سازمان و مدیریت‌های تابعه آن قرار گرفته است. ولی این میزان به گفته اورنگی پاسخگوی نیاز سازمان نیست. «در حال حاضر سازمان برای اجرای برنامه‌های خود ۱۶ - ۱۵ میلیارد تومان کسری دارد. در نتیجه با این بودجه تنها منابع ۲۰ درصد نیاز سازمان تامین می‌شود. یعنی در جریان «تعیین تکلیف اراضی دولت و مردم» و «اجرای قانون حفظ کاربری اراضی» سازمان قادر است با منابع در اختیار ۲۰ درصد اهداف را به اجرا درآورد.» سازمان طبق «بند ج ماده ۶۸» برنامه چهارم موظف است ۴میلیون و صد هزار هکتار از اراضی دولت و مردم را تعیین تکلیف کند. اما با تامین شدن ۲۰ درصد منابع در اختیار سازمان قادر است به گفته اورنگی ۳۰۰هزار هکتار از اراضی موجود را تعیین تکلیف کند. در نتیجه سال جاری ۷۰۰ هزار هکتار از تعهدات معوق خواهد ماند. در جریان اجرای قانون حفظ کاربری اراضی سازمان حداقل یک و نیم میلیارد تومان اعتبار نیاز دارد تا بتواند نیروی مورد نیاز را جذب و ماشین‌آلات و تجهیزات لازم را خریداری کند. اما به گفته اورنگی «منابع موجود اجازه کار در سطح ۳۰ درصد را می‌دهد». اما برای توسعه باغ‌ها و زراعت چوب و تعیین تکلیف امور باقی مانده از قوانین سابق سازمان مشکل منابع ندارد.

■ ۲۰ درصد اهداف محقق می‌یابد

بند ح ماده ۱۸ قانون برنامه چهارم «کمک به توسعه باغ‌ها در اراضی شیبدار و مستعد» را جزء وظایف سازمان امور اراضی می‌خواند. طبق این قانون سازمان موظف است ۵۰۰ هزار هکتار را توسعه دهد. همچنین طبق این قانون کمک به توسعه زراعت چوب به میزان صد هزار هکتار ماموریت دوم سازمان امور اراضی است. اما سازمان تاکنون نتوانسته مطابق با برنامه حرکت کند.

اورنگی می‌گوید: «در برنامه زراعت چوب و توسعه باغ‌ها ما تنها ۲۰ درصد اهداف را محقق کرده‌ایم.» توجیه او از این عدم موفقیت، خشکسالی‌های اخیر و نبود مطالعات جامع است. او می‌گوید: «فاکتور اصلی توسعه باغ‌ها و توسعه زراعت چوب منابع آبی است. ولی وزارت نیرو منابع آبی مورد نیاز در دشت‌ها و مناطق مستعد را تخصیص نداده، دلیل آن را هم بحث کم‌آبی مطرح کرده است.»

او در ادامه پیش‌بینی برای ادامه روند و عدم تحقق برنامه را رد می‌کند و می‌گوید: «برای حل مشکل موجود هماهنگی‌های لازم را با وزارت نیرو، سازمان جنگل‌ها و سایر دستگاه‌ها آغاز کرده‌ایم تا مناطق مستعدی که کمتر دچار مشکل هستند را شناسایی کنیم و بخشی از برنامه‌ها را به اجرا درآوریم. اما برنامه بعدی ما توسعه باغ‌ها و زراعت چوب در مناطق مستعد دیم کشور است.»

او ادامه داد: «برای اجرایی کردن برنامه اول سال گذشته هماهنگی‌هایی را شروع کردیم. در نتیجه پیش‌بینی می‌کنیم در سال جاری نزدیک به ۱۰ هزار هکتار توسعه اراضی در قالب طرح‌های آبی و ۲۰هزار هکتار در قالب طرح‌های دیم انجام دهیم.»

اورنگی در ادامه درباره «چگونگی کاهش مشکلاتی که به دنبال اجرای طرح طوبی ایجاد می‌کند» می‌گوید: «از سال ۱۳۸۲ که واگذاری طرح طوبی در اختیار سازمان امور اراضی قرار گرفته، سازمان با اصلاح دستورالعمل اجرایی سعی کرده است، نکات مبهم اقدامات قبلی را تکرار نکند. یعنی در واگذاری‌ها با تنظیم قراردادهای اجاره، راهکارهای مناسب‌تری را ارائه کرده است. سازمان با مکانیسم‌های موجود قانونی، سعی کرده در قالب تشکل‌های تولیدی به آحاد جامعه «روستاییان، فارغ‌التحصیلان رشته‌های کشاورزی، کارآفرینان و سرمایه‌گذاران بخش کشاورزی» در مساحت‌های مختلف زمین واگذار کند.

■ ۱۰ درصد از اراضی کشاورزی فاقد سند است

سازمان امور اراضی به استناد بند ح ماده ۱۸ قانون برنامه چهارم ملزم است برای کشاورزان فاقد سند، مالکیت سند صادر کند. اما تاکنون سازمان در این خصوص نیز هیچ موفقیتی نداشته است.

اما اورنگی امیدوار است با پیگیری‌هایی که در این زمینه به عمل خواهد آمد مشکلات کشاورزان فاقد سند در طول برنامه چهارم مرتفع شود. به گفته او سازمان موظف است حدود ۱۰ درصد از مجموع ۱۸/۷ میلیون هکتار از اراضی کشاورزی که فاقد سند است را سنددار کند. بر این اساس پس از ابلاغ دستورالعمل جدید که در اختیار روسای جهاد کشاورزی استان‌ها قرار گرفته سازمان‌های جهاد کشاورزی موظف شده‌اند با همکاری سازمان ثبت اسناد، شوراهای اسلامی و مالکین اراضی برای اراضی فاقد سند مالکیت صادر کنند.

■ تعیین تکلیف یک میلیون هکتار

در حال حاضر باید یک میلیون هکتار از اراضی کشاورزی و غیرکشاورزی دولتی که در تصرف اشخاص قرار دارد مطابق با قانون اصلاحات اراضی تعیین تکلیف شود، اراضی که از انقلاب تاکنون تعیین تکلیف نهایی نشده است، اورنگی می‌گوید: «با برنامه‌ریزی‌هایی که انجام شده اکنون در حال تعیین تکلیف آنها هستیم.»

رئیس سازمان امور اراضی اما در مورد روند اجرای قانون «کشت موقت» می‌گوید: «در سال ۱۳۶۵ با تصویب قانون کشت موقت در مجلس، سازمان موظف شد تعیین تکلیف اراضی تصرفی اشخاص که بالغ بر ۶۵۰هزار هکتار است را در دستور کار قرار دهد؛ بر همین اساس تا اکنون حجم محدودی از کار باقی مانده است که تصور می‌کنم ظرف امسال و سال آتی طبق قانون «کشت موقت» اراضی باقی مانده را تعیین تکلیف کنیم.»

■ سالانه ۱۰ هزار هکتار از اراضی تغییر کاربری

تغییر بی‌رویه کاربری اراضی کشاورزی یکی از چالش‌های جدی وزارت جهاد کشاورزی است. تغییر کاربری اراضی سالیانه بخش عمده‌ای از اراضی را از چرخه تولید خارج می‌کند. سالانه حدود ۱۰هزار هکتار از اراضی تغییر کاربری می‌یابد که در نتیجه عدم همکاری و همچنین ضعف قانون است. موضوعی که رئیس سازمان اراضی بر آن اذعان کرد. اورنگی می‌گوید: ضعف قانون عمده دلیل رشد تغییر کاربری در اراضی کشاورزی است. در این قانون جریمه اندکی برای متخلفین در نظر گرفته شده. قانون می‌گوید: «متخلف باید از صفر درصد قیمت روز اراضی تا حداکثر ۳ برابر قیمت روز اراضی جریمه بپردازد البته این نیز به تشخیص قاضی است. قاضی می‌تواند به سلیقه خود یا صفر درصد و یا حداکثر ۳ برابر ارزش روز اراضی جریمه کند.» این جریمه از دید اورنگی باعث شده قانون نسبت به متخلف انعطاف زیادی داشته باشد. اما نکته دیگر از دید اورنگی جدی نگرفتن قانون از سوی سایر دست‌اندرکاران اجرای قانون است «مسئولین دولتی با نگاه بخشی‌نگری به بخش کشاورزی توجه لازم را به بخش ندارند، در نتیجه قانون را جدی نمی‌گیرند.»

اما مشکل بعدی نبود آمایش سرزمین است. هنوز در کشور آمایش سرزمین اتفاق نیفتاده است. در نتیجه در جریان استفاده از اراضی موجود هماهنگی وجود ندارد به طوری که اراضی مستعد در تصرف فعالیت‌های غیرضروری از قبیل ویلاسازی‌های فصلی قرار گرفته است. نکته دیگر ناهماهنگی بین مراجع تشخیص است. اکنون محدوده و حریم شهرها در اختیار دستگاه‌هایی همچون شهرداری و مسکن و شهرسازی قرار دارد در نتیجه افراد فرصت طلب به راحتی در اراضی مرغوب حواشی شهرها دست به تغییر کاربری اراضی می‌زده‌اند.

سه میلیارد دلار فاینانس برای شبکه‌های فرعی

شرق: در سال جاری «بهینه‌سازی مصرف آب کشاورزی با اجرای روش‌های جدید آبیاری تحت فشار، بارانی و قطره‌ای»، «تجهیز و نوسازی اراضی پایاب سدهای مخزنی» و نیز «اجرای شبکه‌های فرعی ۳ و ۴ آبرسانی به مزارع براساس مصوبه هیات وزیران در استان کهکیلویه و بویراحمد» برنامه‌های اجرایی محمد صمدزاده معاون آب و خاک جهاد کشاورزی است که پس از انتصابش برای اولین‌بار در جمع خبرنگاران حاضر شد. روز گذشته او در حاشیه نشستی غیررسمی که با معاون ترویج و نظام بهره‌برداری داشت با خبرنگارانی که برای پوشش خبری نشست مجمع هماهنگی و حمایتی تشکل‌های بخش در سالن شهید نعمتی‌جم وزارت جهاد کشاورزی جمع شده بودند روبه‌رو شد که از عدم پاسخگویی او انتقاد کردند. صمدزاده در مقابل با اشاره به این که تاکنون تصور نمی‌کرد با توجه به صحبت‌های وزیر ضرورتی برای پاسخگویی داشته باشد، در ادامه به پرسش‌های خبرنگاران درباره برنامه «بهینه‌سازی مصرف آب کشاورزی»، «تجهیز و نوسازی اراضی»، «شبکه‌های فرعی ۳ و ۴ آب‌رسانی» و در نهایت «اعتبارات مورد نیاز بخش» پاسخ داد.

وی برنامه‌های اجرایی معاونت آب و خاک وزارت جهاد در سال ۸۵ را در راستای تکالیف قانون بودجه اعلام شده دانست و افزود: «همچنین بحث پروژه‌های کوچک تامین آب و احیای قنوات براساس تکالیف بودجه در این معاونت اجرایی می‌شود.»

صمدزاده با اشاره به حجم محدود اعتبارات بخش آب و خاک وزارت جهاد کشاورزی عنوان کرد: به دلیل محدودیت اعتبارات اندکی با برنامه‌های تکلیف شده فاصله داریم که امیدواریم در متمم بودجه تامین شود، به طوری که پوشش دو میلیون هکتار از اهداف‌مان بود که با توجه به کمبود اعتبار تاکنون محقق نشده است. وی با اشاره به رویارویی با کاهش شش میلیارد مترمکعبی مخزن سفره‌های آب‌های زیرزمینی اظهار داشت: در این راستا اقداماتی باید از سوی وزارت نیرو انجام شود. ضمن آنکه معاونت آب و خاک با استفاده از روش‌های جدید آبیاری به صرفه‌جویی در مصرف می‌پردازد. همچنین تغذیه مصنوعی آب‌های زیرزمینی با روش‌های آبخیزداری، کنترل و پخش سیلاب با توجه به بودجه متناسب انجام خواهد شد.

معاون آب و خاک وزارت جهاد کشاورزی تعادل‌بخشی در بحث چاه‌های غیرمجاز را از وظایف وزارت نیرو دانست و تصریح کرد: عدم توجه به اصلاح کیفیت خاک و آب و سطح ایستایی آب‌های زیرزمینی می‌تواند از جمله عوامل بروز بیابان‌زایی در کشور باشد.

وی با اشاره به مشکلات موجود در بحث نحوه آبیاری اعلام کرد: طی سال‌های گذشته به دنبال سیاست مهار آب‌های موجود و دور از دسترس ۳/۲ میلیون هکتار از اراضی پایاب سدهای مخزنی و آب‌ها کنترل شد که به دنبال آن درصد قابل قبولی از آب‌ها در دسترس قرار گرفت. صمدزاده با اشاره به احداث شبکه‌های اصلی و تامین اعتبارات لازم برای ذخیره آب در کشور عنوان کرد: مقرر بود که اعتبارات ذخیره آب همزمان با احداث شبکه‌های اصلی هزینه شود، از سویی فاصله تحت پوشش شبکه‌های اصلی ۱/۶ میلیون هکتار است که کاهش این فاصله از اهداف مورد نظر است.

وی با اشاره به عدم توجه به تجهیز و نوسازی، زهکشی، تغییر الگوی کشت و تشکل‌های بهره‌برداران آب‌بران خاطرنشان کرد: در اثر بی‌توجهی به مسائل مذکور فاصله‌ای میان اراضی پایاب سدها و شبکه اصلی و فرعی به وجود آمد که از این میزان اراضی پایاب سدها حدود بیش از ۶۰۰ هزار هکتار شبکه فرعی، ۵۶۰ هزار هکتار آبیاری تحت فشار و در ۴۷۰ هزار هکتار تجهیز و نوسازی اراضی انجام و احداث شده است. معاون آب و خاک وزارت جهاد کشاورزی با اعلام اینکه در بحث آبخیزداری متناسب با بودجه به طور همزمان شبکه‌های فرعی و اصلی ایجاد می‌شود، افزود: از این پس سدهایی که در حال احداث باشند، برای کلیه بخش‌های آن متناسب شبکه‌های فرعی و اصلی در نظر گرفته می‌شود.

وی با بیان اینکه بر روی راندمان آبیاری و ضریب بهره‌وری در کشور هنوز توافقی صورت نگرفته است، گفت: راندمان آبیاری در کشور از رقمی حدود ۴۰ درصد تا رقم‌های بالاتر اشاره شد. همچنین برای ضریب بهره‌وری رقمی معادل ۰/۷ تا ۰/۸ کیلوگرم در ازای هر مترمکعب مطرح است که باید در این ارقام به تفاهم برسیم.

صمدزاده در پاسخ به شرق درباره روند اجرای شبکه‌های فرعی ۳ و ۴ گفت: براساس تصمیمات شورای اقتصاد برای اجرای شبکه‌های فرعی ۳ و ۴ مجوز حدود ۶۸۰ هزار هکتار داده شده. همچنین برای اجرای شبکه‌های اصلی و فرعی سه میلیارد دلار از فاینانس اختصاص داده شده که بتوانیم فاصله شبکه‌ها را کاهش دهیم.

وی با اشاره به ماده ۱۷ قانون برنامه چهارم توسعه بیان کرد: براساس برنامه چهارم اصلاح بیلان منفی سفره‌های آب‌های زیرزمینی در بند الف و ب این قانون آمده که دولت مکلف است براساس آن ۲۵ درصد بیلان منفی را در این بخش اصلاح کند. همچنین باید ضریب بهره‌وری را به همین میزان ارتقا دهد.

معاون آب و خاک وزارت جهاد کشاورزی تصریح کرد: افت آب‌های زیرزمینی با توجه به تعداد ارتفاعی که کاهش می‌یابد و تقسیم دشت‌ها حاصل می‌شود.

در ادامه محمدرضا جهانسوز معاون ترویج و نظام بهره‌برداری وزارت جهاد کشاورزی در جمع خبرنگاران در رابطه با سیاست‌های ابلاغی اصل ۴۴ قانون اساسی گفت: براساس ترویج خصوصی‌سازی بسیاری از فعالیت‌های ترویجی که توسط دولت انجام می‌شود، باید به بخش خصوصی انتقال یابد که این اصل طی چند روز آتی به واحدها ابلاغ می‌شود.

جهانسوز با اشاره به تحرک بخشیدن به تشکل‌های بخش کشاورزی خاطرنشان کرد: تشکل‌ها محور اصلی سیاست‌های ابلاغی هستند که به صورت جداگانه باید راهکارهای اجرایی آن دنبال شود.

تفسیر اقتصادی

هویت نظام اقتصادی کشور چیست

مسعود نیلی

نظام‌های سیاسی و اقتصادی موجود در جهان هر کدام دارای هویتی مشخص هستند که معمولاً براساس همین هویت از خود تصویری در ذهن کسانی که با نام آن کشور در نقشه جغرافیا و یا هر جای دیگر مواجه می‌شوند بر جای می‌گذارند. هر کدام از ما وقتی نام کشورهایی مانند کره جنوبی، تایوان، سنگاپور و یا چین را می‌شنویم تصویری مشترک در ذهنمان نقش می‌بندد که به احتمال زیاد با واقعیت انطباق خوبی دارد. این تصویر دربرگیرنده مواردی از قبیل مماشات و احتراز از هر گونه اصطکاک در عرصه روابط بین‌المللی، جذب سرمایه‌گذاری خارجی و توسعه هر چه بیشتر بخش خصوصی است. تمرین مشابهی در مورد کشورهایی از قبیل کره شمالی، کوبا، آمریکا و... نیز می‌تواند بیانگر آن باشد که به طور معمول مهمترین مشخصه‌ها به عنوان عوامل اصلی شکل‌دهنده هویت آن کشور به ذهن متبادر می‌شوند. با مروری گذرا بر روی کشورهای شناخته شده جهان به خوبی می‌توان دریافت که نوعی همگرایی ذهنی در مورد ماهیت هر کشور وجود دارد که این همگرایی ذهنی در نتیجه همگرایی در گفته‌ها و اعلام مواضع مسئولین آن کشور و یا تحت تاثیر واقعیت‌های عملی آنها شکل گرفته است. کشور ما از این نظر کشوری متفاوت تلقی می‌شود. یکی از جنبه‌های این تفاوت آن است که در طول سالیان گذشته در مورد مسائل اصلی اداره کشور گفته‌ها و حتی اقدامات بسیار متفاوت و گاه متضاد از سوی مسئولین و تصمیم‌گیرندگان اظهار می‌شده و یا به اجرا درمی‌آمده است. به عنوان مثال در عرصه سیاست خارجی گاه اعلام همزمان ملایم‌ترین و تندترین مواضع باعث شده است که حتی ورزیده‌ترین سیاستمداران بین‌المللی هم در مورد ما دچار اشتباه شوند. موضوع ذکر شده کم‌کم به عرصه داخلی هم تسری پیدا کرده و باعث شده است که نتوان تشخیص داد سمت و سوی حرکت‌های اصلی به کدام طرف است.

ادامه در صفحه ۱۲